

פרוטר ל מס' 59
מישיבת ועדת הפנים
שהתקיימה כיום א', ט"ז בכסלו, תשל"ה
(1.12.74) בשעה 9.30

ג כ ח ו

חברי הועדה:
היו"ר י. תמיר
י. בארי
א. ורדיגר

מוזמנים:
ד"ר ש. ברוכנדר - מטעם המועצה למניעת זיהום
הסביבה
ד"ר מ. גלס - מטעם משרד המשפטים
י. זק - מטעם רשות שמורות הטבע

מזכיר הועדה:
י. ברזני
ע. השמשוני

רשמה:
מ. טרלו

סדר היום:
1. הצעה לסדר היום של חה"כ י. בארי
ספר הירדן והשלכותיו
2. חוק הגנת הסמלים, תשל"ב - 1972

היו"ר י. תמיר:

אני פותח את הישיבה.

חוק הגנת סמלים, תשל"ב - 1972

מ. גלס:

אני רוצה להשיב להערות שנשמעו.

ה"כ קשת אמר שרשות מקומית יכולה להחליט על סמל בלי להביא בחשבון את הדעה של המיעוט. אמנם בחוק מדובר על רוב מיוחס, אבל עדיין ניתנת האפשרות למיעוט לערור על החלטת הרוב בפני שר הפנים.

בסעיף 2(ב) של החוק הקיים נאמר שהרשות תקבל אישור שר הפנים. מיעוט שתכיעתו נדחתה, עדיין פתוחה לפניו הדרך לפנות לשר הפנים ולבקש שהוא ישקול אם לאשר את הסמל כפי שהוחלט עליו ע"י הרוב, או לא. אם הבנתי נכון, ה"כ קשת רצה לתת זכויות לכל מי שמעוניין, להביא את ההשגות בפני השר. הדבר הזה ימצא את ביטויו בנוסח החדש של סעיף 2.

סעיף 3 בא לשלב את העניין לפי המצב הנוכחי. לא היתה כאן כוונה לשנות. שר הפנים הוא הרשות האחרונה והעליונה לעניין סמלים ודגלים של רשויות מקומיות, ואילו לגבי יתר הגופים אפשר לערור על החלטת שר הפנים לבית המשפט המחוזי בירושלים. לא רצינו במקרה זה להרחיב את היריעה ולתת אפשרות של ערעור.

א. ורדיגר:

למה דוקא בירושלים?

מ. גלס:

הכוונה היתה שתהיה התמחות של בית משפט אחד בעניינים אלה ותהיה אחידות של הפסיקה. יש תקדימים בחוקים אחרים. זה היה כך בהצעה הכחולה.

הערה שניה נגעה למתן תעודת הכשר. התעודה תינתן לא ע"י אדם אחד אלא ע"י ועדה ציבורית. זה בא לביטוי בסעיף 6.

הועדה שתיתן את ההכשר יכולה להגביל אותו בסייגים שהם מוגבלים בזמן. זאת הצעת ה"כ אליעד, שאמר שהשימוש בסימן מסוים לא יהיה בו כדי לפגוע ברגשות הציבור. הרגשות האלה עשויים להשתנות, ולכן מוצע לאפשר בדיקה חוזרת של הבעיה ע"י זה שההכשר יינתן לתקופה של חמש שנים ואחר-כך יכולים לדון בשאלה מחדש. זה מצא את ביטויו בסעיף קטן (ב) (סעיף 6). כדי למנוע תוצאה לא רצויה, אני הוספתי את סעיף קטן (ג). נניח שאדם השתמש בסמל בלי להגיש לוועדה תחילה, ומגשים בגדר כתב אישום שהוא פגע ברגשות הציבור, יעשה זאת רק אחרי שהיועץ המשפטי לממשלה הורה על הפסקת ההליכים. אם כבר פתחו בהליכים פליליים לא יהיה בכוחה של הועדה להתערב בזה.

כדי לתת יותר שיניים להוראה הפלילית, נצטרך לעשות רויזיה. אני מציע שבמקום 5000 ל"י ייאמר 10000 ל"י.

בסעיף 8א. בית המשפט יכול מיד לנקוט בפעולה מונעת, כי יכול להיות שאפילו קנס של 8000 - 9000 ל"י לא יהיה בו כדי להרתיע. כך שאם יעבור עבירה זו יהיה אשם בכזיון בית המשפט ושם אפשר להטיל עליו קנסות כבדים יותר.

האמת ניתנת להאמר שעצם קיום הסמכות הזאת עדיין לא נכנסה לתודעה. מי יודע איך בית המשפט שלנו יגיב אם יוגשו משפטים כאלה, על סמך ההלכה הכללית. לכן מוטב לומר את הדברים האלה במלים שלא משתמעות לשתי פנים ולהעניק את הסמכות הזאת מפורשות לבית המשפט.

היו"ר י. תמיר:

הערות ד"ר גלס נראות בעיני מאד.

בשני דברים לא קיבלנו תשובה. ביחס להערות על סעיף 5. חה"כ בארזי שאל מה זה "תקנת הציבור" או "רגשותיו". על זה הייתי מבקש הבהרה.

לגבי סעיף 8, מדובר על קנס של 5000 ל"י. כבר אז העירו חברי שאין ערך לקנס מסוג זה לגבי ענישה שיכולה להיות מנוצלת לעסקים מסחריים או מטרות אחרות שיכולות להכניס לעובר על החוק סכום כזה שהוא יבלע את הקנס. קנס צריך להרתיע. אני חושב שקנס בסך 10,000 ל"י איננו מספיק והייתי מציע לכתוב 15,000 ל"י לפחות. זה סוג עבירה מיוחד. מי שרוצה לעבור על הסעיפים האלה, צריך לעשות חשבון מיוחד שכדאי לו לעשות זאת, מנקודת ראות פוליטית או מסחרית.

א. ורדיגר:

אינני מכין מדוע צריך להפנות לבית המשפט המחוזי בירושלים, אם זה נוגע לחיפה או או לבאר-שבע או מקום אחר. מה ההתמחות המיוחדת ששופטים צריכים להתמחות יותר במקרה זה מאשר במקרים אחרים? זה יביא ללחץ על בית המשפט המחוזי בירושלים. האם יש הסבר מניח את הדעת?

י. בארי:

לסעיף 2, על חובת פרסום ברשומות. הייתי מציע חובת פרסום בעתון יומי או שניים. אפילו פרקליטים לא תמיד עוברים על ה"רשומות". אמנם הפרסום ב"רשומות" מיישב את הצורך הפורמלי, אבל למעשה כדאי שזה יופיע בעתונים יומיים.

מ. גלס:

אשר לחומרת העונש, אני לא מתנגד שנכתוב 15,000 ל"י.

אין לי התנגדות לפרסום בעתון יומי או שניים.

אשר לענין תקנת הציבור ורגשותיו - אני הרחבתי את הדיבור בפעם הקודמת על הבעיות שמתעוררות בבית המשפט. לכן זה בא, כדי לתת לאדם הנוגע בדבר הזה, בטחון, שלא יתבעו אותו לדין. ניתנה לו אפשרות לקבל תעודה. כדי לתת לענין משקל יתר הוצעה תעודה שלא תינתן ע"י פקיד משרד הפנים אלא ע"י ועדה בת שלושה ששני הפנים ימנה.

באשר לתקנות הציבור, יש לנו פסיקה.

נתפרסם פסק-דין של בית המשפט הגבוה לצדק 230/73 שפורסם בכ"ח "פסקי-דין" בעמוד 113. שם מסתמכים על בג"צ 124/70 שפורסם בכרך כ"ה, ע' 505, שם נקבע שדעתו ורגישותו של רוב או חלק ניכר מאותו ציבור ולא דעותיהם הקוטביות של אנשים הנמנים עם מיעוט הם הקובעים. בית המשפט נתן הנחייה מה זה "רגשותיו של הציבור". שם דובר על פתיחת משרד לשם הפצת ספרות מינית. עיריית חיפה סיכבה מתן הרשיון הדרוש לענין לפי חוק רישוי עסקים, בטענה שניהול המשרד עלול לפגוע ברגשות הציבור. בית המשפט פסק מה שפסק. הוא אומר שיש הבדל אם פותחים משרד כזה בסביבות מרכז העיר או בסביבה דתית כמו "מאה שערים". אם היו מנקשים לפתוח משרד כזה במאה שערים, היה זה פוגע ברגשות הציבור, ואילו במרכז העיר - לא.

ההסדר המינהלי שקיים לעניני ספרות פורנוגרפית, היות ואלה דברים עדינים, והמושגים משתנים, נקבע הסדר שקיימת ועדה על יד משרד החינוך והתרבות שבודקת את החומר. כל אדם שאיננו רוצה לחשוף את עצמו להליכים פליליים, מגיש את החומר לוועדה. אם הוועדה מאשרת שהחומר איננו פורנוגרפיה, אז בהסדר מינהלי היועץ המשפטי לממשלה או המשטרה אינם נוקטים באמצעים פליליים נגד אותו אדם. הסדר דומה מוצע כאן ע"י החוק. הוועדה תוכל לשמש מגן לא רק לאיש המסחר אלא גם לגופים אחרים שרוצים להשתמש בטאליים או בדגלים מסוימים.

אשר לענין בית המשפט המחוזי בירושלים, האפקטיביות בענין היתה יותר גדולה אם היה נאמר שאין מאחורי ההחלטה של בית המשפט המחוזי בירושלים ולא כלום. שזאת אינסטנציה אחרונה. חוששני שאין הדבר כך, אלא ברשות בית המשפט אפשר לערור גם לבית המשפט העליון. לא חשוב לנו שזה יהיה דוקא בבית המשפט המחוזי בירושלים, חשבנו שמפני שמדובר במושגים כה עדינים כמו תקנת הציבור ורגשותיו, מוטב לרכז את הדבר במקום אחד כדי שתפתח פסיקה אחידה. אם זה מכשול - בבקשה, אני מוכן לשנות.

בסעיף 3 מדובר על התנגדות לפי סעיף 2(2) זה לא נתן לאדם שאין לו זכויות קניניות, והוא התנגד למתן הכרה בסמל או בדגל של רשות מקומית, זכות ערעור. אין מקום להפלות בין אדם לחברו שהוא מתנגד להצנקה סמל לעוף ציבורי. לכן אני מציע לכתוב: נדחתה התנגדות למתן צו שהוגשה בנימוק שהצו עשוי לפגוע בזכויות המתנגד, רשאי המתנגד

היו"ר י. תמיר: אני מבין שהחברים תמימי דעים עם התיקונים שהוגשו ע"י מר גלס לגבי תקנות הציבור.

י. בארי: מר גלס אמר שאנחנו עלולים להגיע למצב שאם הסמכות תהיה בידי כל בתי המשפט המחוזיים, בתי המשפט עלולים להגיע לפסקי דין סותרים. במה הם יסתרו? במשמעות של רגשות הציבור? אם בתי משפט ושופטים עלולים לגבש עמדות שונות שאינן עולות בקנה אחד מדוע אנחנו נטיל אחריות על אזרח בדבר שעשוי להיות שנוי במחלוקת בין שופטים? אני מבקש לרשום לי הסתייגות בנקודה זו. אני אסקול בדבר.

היו"ר י. תמיר: אנסה לשכנע את עמיתי לא להגיש הסתייגות בנושא זה.

הרגישות המיוחדת לגבי החקיקה הזאת שיש לה משמעות סמלית עמוקה ביותר לפעמים, כמו בירושלים, הכותל המערבי, סמל המדינה וכו', אם ניתן לנושא הזה להתגלגל בין ההשקפות השונות ובין השופטים השונים, זה לא יהיה רצוי. השופטים הם בני אדם ובעלי דעות שונות. לכן אני תומך בהצעת מר גלס שהדבר יהיה נתון בידי בית המשפט המחוזי בירושלים. מנקודת ראות משפטית מובהקת, צודק חה"כ בארי. חובת המחוקק בענין זה היא להקל על מהלכים תקינים ולא להכביד.

ה ו ח ל ט

לאשר סעיף 2.

לאשר סעיף 3 (בתיקון הנוסח)

לאשר סעיף 6. זכות הסתייגות לחה"כ בארי

לאשר סעיף 8. במקום קנס של 10,000 ל"י יהיה קנס בסך 15,000 ל"י.

סכר הירדן והשלכותיו - הצעה לסדר היום (חה"כ י. בארי)

י. בארי:

מתוך הדיונים שקוימו בוועדה, עולות שתי גישות שאין ליישב ביניהן. אחז המשתתפים בדיון - יו"ר המועצה האיזורית עמק הירדן - ניסה למצוא מעין שביל זהב אבל לדעתי הנסיון לא עלה יפה. לדעתי הוועדה צריכה לקבוע עמדה לכאן או לכאן. הייתי גם רוצה לשמוע דעת חברים שאינם משתתפים היום בישיבה.

בישיבה המליאה הסביר שר החקלאות שהשיקולים האקולוגיים כבודם במקומם מונח, הירדן יקר לכולם, אבל מדינת ישראל עומדת בפני בעיה של חוסר מים, לדעתו השיקול הזה עדיף. כאשר קוראים את הפרוטוקול, ומצד אחד גישת שר החקלאות ונציגי המים שהסביר בצורה שאיננה משתמעת לשתי פנים, שמצב המים במדינה הוא חמור ביותר, ואין מקום להענות לבקשה של המועצה האיזורית עמק הירדן. הוא הוסיף אזהרה, שאם השנה תהיה שנה שחונה, הוא יסגור הרמטית ולא יאפשר לשום טפה לזרום דרומה. מצד שני, הביע יו"ר המועצה המקומית מנחמיה את דעתו, שבמצב הזה אין אפשרות להמשיך כי התוצאות של אי הזרמת מים אל הירדן הם כמעט קריטיות לגבי הישוב, ביחוד לישוב שהוא עומד בראשו. מר רול אמר, שמצד אחד איננו מתנגד לסכר, ומצד שני צריך לדאוג שתהיה זרימה.

בשיחה נוספת שהיתה לי עמו, הוא אמר שאת הזרימה אסור להפסיק בשום פנים ואופן.

ביקשתי ממזכיר הוועדה שיבוא בדברים עם רשות שמורות הטבע כדי לשמוע את דעתם בנושא. מדברי יו"ר הרשות, חה"כ יפה, שמענו שהוא לא רואה את הסתירה שקיימת בהכרח בין הצורך לספק מים למדינה לבין מניעת הזרמה מן הכנרת דרומה. אם מגישים המלצות, צריך להכריע לכאן או לכאן. ביקשתי שתהיה התייעצות בין חברי הוועדה לאיזה כיוון הולכים.

י. זק: אני מהנדס תברואי ומפעיל צוות שתפקידו הוא פיקוח על טיב המים בנחלים.

עשינו סקר על הקטע הראשון של הירדן מסכר דגניה ועד סכר ארם נהריים, כדי למצוא גורמי זיהום שיכולים להכנס לקטע הזה של הנחל. אמרו לנו שיש מספר לא קטן של מזהמים שמזרימים ביוב בצורות שונות לנחל. יש כמויות לא מבוטלות של המים, יותר גדולות מאשר כמויות הביוב, כתוצאה מניקוזים חקלאיים בבריכות דגים. הניקוז החקלאי כשלעצמו גורם זיהום ע"י המלחת המים בנחל וע"י הוספת חמרי מזון שהם מהווים את החומר העיקרי להתפתחות אצות. התפתחות מדי גדולה של אצות מביאה לתמותת יאגמים ונחלים. זה מתבטא במראה לא יפה והפצת ריחות וצחנה. הכמויות שמובאות ממי הניקוז הרבה יותר גדולות מאשר כמויות הכיוב. יש לי רושם שגם מכחינה חמרי המזון שמוכנסים למים, הכמות הרבה יותר גדולה מאשר מהביוב. לגבי מים מלוחים, הם באים בתעלת המים המלוחים מאיזור הכנרת ובמקביל לירדן עד מעבר לסכר אלומות שעליו מדובר. מדובר על סביבת 5 - 6 ק"מ, אם הולכים לאורך הנחל.

מה שמוצע זה לשפר את הסכר ומערכת הפיקוח כדי למנוע הזרמת כמות מים מהכנרת לאיזור הדרום. היות והמים המלוחים מוכנסים דרומית לסכר, פירוש הדבר שהזרמת מים מעבר לסכר אלומות, הורס את טיב המים המוצאים מהכנרת, והמים האלה ניתנים לשימוש מוגבל רק לבריכות דגים, לעמק בית שאן.

היום בקטע עד לסכר אלומות מוזרמים מי כנרת עם קצת ביוב ומי ניקוז, ודרומה כמות גדולה של מים מלוחים. זה כולל ביוב של סבריה והחניונים שקרובים לכנרת וכמויות של מי ניקוז. באיזור הדרומי יש ביוב, בעיקר של התעשיות של "קלת" ו"אפיקים" השנה הוצאו צוים שחייבים אותם להביא פתרונות. לקחנו על עצמנו לפקח על בצוע של הצוים, ואנחנו מדוים למחלקת המשפטית של נציבות המים. מי שעושה סיוור לאורך הירדן בקטע זה, יראה שבקטע בין דגניה וסכר אלומות יש למים צבע ירוק אבל אין מהם צחנה, אין גידול גדול של אצות. לאחר הסכר הזה, עם כניסת מים מלוחים, המים משתפרים מבחינה ויזואלית. אבל בהמשך, קרוב לסכר נהריים, יש גידול של אצות וריחות שמקורם בפנולים הבאים ממפעל הלבדים וקלת, והמצב הופך להיות מצב שדומה לירקון במידה ויסגרו את סכר אלומות, אנחנו לא יכולים לחזות מה יקרה אבל יש לשער שאם ימשיכו להזרים מי ניקוז וביוב בכמויות שמזרימים היום, הנחל הזה יעבור לגידול מוגבר של אצות. לכן נדמה לי, מה שאמר רול, שאת הסכר הזה צריך לתכנן כך שתהיה אפשרות שאיבת מים ממנו בצורה מבוקרת, נראה לי הגיוני, בתנאי שתהיה מערכת פיקוח על מה שקורה בירדן, ומערכת הפיקוח הזו תוכל להתריע ולחייב בצורה מסוימת שינקטו בפעולות. כשם שאמר נציב המים, זה יקח שנים.

לא נראה שהיום מטפלים בנושא של מי ניקוז המוזרמים לירדן. הרשות לשמורות הטבע רוצה שהירדן ישמש כפארק. יש לי רושם שאתו עניין יש למינהלת הכינרת. פארק לא יוכל להתקיים בתנאים של גידול יתר של אצות וצחנה. עומק המים צריך להיות כזה שהמים יהיו טובים וחיים.

איננו רואים מדוע המדינה צריכה לבזבז מים. היום אין פיקוח על ההזרמה. צריך לשמור על ההזרמה, אבל בצורה מפוקחת תחת פיקוח.

היו"ר י. תמיר: אני מודה לך.

אני בעד הסקת מסקנות נגד הסיכור. אני הייתי פונה אל הציבור ואומר להם תחסכו 2%. יש בזבוז בחקלאות ובתעשייה שחושבים שמדינת ישראל היא עתירת מים ואפשר לבזבזם. 2% חסכון כדי שהירדן יתקיים. זו דעתי. לדעתי הכנסת צריכה לפנות אל הציבור ולהגיד שיפסיקו את הבזבוז. מה שעשו במשך 20 שנה חיסל את הנהרות. זה עלול לקרות גם לירדן. אני לא יודע איזה השלכות בינלאומיות תהיינה לזה.

י. בארי: מר זק דיבר על תכנית לטווח ארוך. היום אין ביוב מוסדר. הישובים בסביבה מזרימים את הביוב אל תוך הירדן. מדוע הצוים לא הוצאו לפני חמש שנים? יתר על כן: תעלת המים המלוחים פועלת כפי שהיא פועלת. מה צריך היום לעשות? שמענו עמדה נגד תכנית הסיכור, להפסיק את זרימת המים מהכנרת. מה צריך היום לעשות?

י. זק: אני מרחיב את היריעה מעבר למה שמדובר כאן. אני חושב שכדי לקיים את הירדן יש מספר תכניות: אגן ההיקוות של הכנרת - לוקחים בחשבון העברת ביובים לאחר טהור דרך התעלה של המים המלוחים לירדן. אנחנו מתנגדים לזה. אנחנו חושבים שאין להעביר מסוד לאגן ההיקוות. להערכת צריך לעשות תכנית איזורית של כל איזור הירדן, כולל אגן ההיקוות.

התכנית צריכה לקחת בחשבון ניצול מים נוספים. יש היום מי ניקוז שנכנסים לכנרת שמהווים בעיה מבחינת חמרי המזון. יש מים שמהווים בעיה מבחינת הניקוז של עמק הירדן; הם מים מלוחים הרבה יותר והשימושים מוגבלים מאד. יש מי ביוב תעשייתיים וביתיים. לדעתי צריך לקחת את המים, להוציא אותם מהירדן ולהשתמש בהם באיזורים דרומיים יותר ששם יש קרקעות ואין מניעה לניצול הדברים האלה.

מדוע להתנגד לסיכור הירדן? סיכור הירדן קיים היום. אני לא יודע אם ההחלטה של ועדת הפנים תגרום לכך שיוציאו את הסכר הקיים. הסכר קיים ולא פועל כהלכה. מוזרמים מים כשאינן עודפים. אף אחד לא מפקח על הדבר הזה. יש משאבות באלומות ששואבות את המים לצרכיהם. כשאינן צרכים, המים הולכים לאיבוד.

לי נראה שאם מדובר על תכנון, אפשר להתוות תכנית שתכלול הזרמה מבוקרת של מים לאיזור הירדן הדרומי, זה לא צריך להתנגש בקונצפציה הכללית. יכולים לנקוט בפעילות לשחרר יותר או פחות, או להוריד לגמרי את הסכר הזה. יש לי הרושם שהחלטה לא לסכור את הירדן איננה מעשית כי יש כבר סכר. מה בדיוק מצפים לקבל מהחלטה קזאת?

המשך הדיון נדחה.

היו"ר י. תמיר:

הישיבה ננעלה בשעה 11.05